

De Hoorneboeg Moord? op 99,98

Ondertussen zijn anno 2019 alle directbetrokkenen inmiddels overleden, maar het verhaal en de nasleep ervan met de erfenis staat me nog bij als van gisteren.

Als eerstejaars middelbare scholier was ik in 1956 op de familiereünie bij mijn oudtante Lies Pijnappel geweest die traditiegetrouw elk voorjaar in mei op De Hoorneboeg werd gehouden. Het ruim 12 hectare grote landgoed nabij Hollandse Rading had een boerderij en tuinmanswoning met eigen moestuin, waar onder andere heerlijke aardbeien werden geteeld. Op de reünie werden dan die heerlijke ouderwetse koudegrond-aardbeien met echte volle slagroom geserveerd. Een feest voor iedereen, want in 1956 waren de supermarkten in Nederland nog niet voorzien van smakeloze goed-bewaar-aardbeien uit Spanje of eigen, het-hele-jaar-door, kasaardbeien.

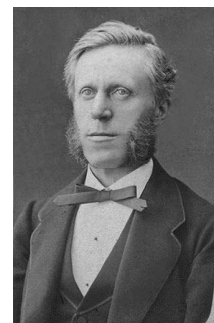
Op die reünie, was mijn oudtante Lies dat jaar 85 jaar geworden¹, een aanzienlijke leeftijd, maar oud worden in mijn familie kwam wel vaker voor. Ze was nooit getrouwd geweest, had ook geen kinderen gekregen, en leefde sinds 1906 met haar toen nog ongetrouwde broer Jan Hendrik² op deze buitenplaats, die ze op een veiling uit een failliete boedel hadden gekocht voor 43.000 gulden³. Het landhuis lag een beetje afgelegen, in een bos en op een zanderige heuvel ten zuiden van Hilversum, maar ze konden zich toentertijd, voor de tweede wereldoorlog een kleine staf permitteren die de dagelijkse zorg op zich nam en vlakbij op de boerderij woonde. Die boerderij (de Meisjeshoeve, later Stalheim genoemd), werd in mei 1912 in gebruik aan de Stichting het Leidse Volkshuis gegeven.

Haar iets jongere broer Pibo Antonius was jarenlang verbonden geweest aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam en verzamelde boeken. Reeds een aantal jaren terug was die overleden, en zijzelf was ondertussen slechtziende geworden. Vroeger had Pibo op het landgoed een forse bibliotheek opgezet, maar nu had ze in de serre van het grote huis nog een hele grote verzameling van honderden historisch belangrijke boeken en naslagwerken over filosofie, sociale wetenschappen en rechtskennis; sommigen van de in leer gebonden werken waren wel honderden jaren oud en waarschijnlijk ieder een fortuin waard.

Hoe kwam ik daar terecht? Mijn oudtante Lies (Elisabeth Antonia Pijnappel) was een zus van mijn inmiddels overleden grootmoeder Maria Barbera Boissevain-Pijnappel (foto)⁴. Volgens zeggen leken de zusjes Pijnappel erg op elkaar en later leek mijn Tante Teau ook veel op haar.

Mijn moeder was het 11de en jongste kind van Maria Barbara (1870-1950)⁵ die in 1891 was getrouwd met Charles Ernest Henry Boissevain (mijn grootvader 1868-1940)⁵ Foto boven. Maria Barbera zelf was de oudste van de drie kinderen van Menso Johannes Pijnappel (foto rechts) en Helena Brugmans. Van de jongste broer Pipo Antonius (1875-1935) is nog wel iets bekend⁶.

¹ In 1965. Geboren op 20 juni 1871, overleden op 11 juni 1971 op 100-jarige leeftijd minus een week.

² Geboren op 6 juli 1873, waarschijnlijk getrouwd op 12 februari 1911, overlijdensdatum in 1935, maar ook in verschillende documenten als onbekend aangegeven. Waarschijnlijk naar Marokko vertrokken in 1914. Zie: <http://www.humanitarisme.nl/personen/index.php?m=family&id=11326>

³ Zie hoofdstukje geschiedenis in: <https://www.dehoorneboeg.nl/de-plek/>

⁴ Geboren 10 juni 1870, overleden op 80 jarige leeftijd te Blaricum, 24 november 1950.

⁵ Zie familie Boissevain: <https://jwboissevain.wordpress.com/2017/03/27/de-amsterdamse-familie-boissevain/>

⁶ Zie voor meer informatie Wikipedia: https://nl.wikipedia.org/wiki/Pibo_Antonius_Pijnappel

De notaris heeft na het overlijden van mijn oudtante Lies allemaal uitgezocht wie de erven waren en voor welk gedeelte, omdat er behalve een legaat en een lening er niets op papier was gezet. De erfenis moest toen volgens de wettelijke regeling verdeeld worden, en werd mijn moeder (kind van Charles. E. H. Boissevain en Maria Barbera) een van de vele erven. Op de reünie met aardbeien en slagroom waren daarom hoofdzakelijk de Boissevains aanwezig.

Voor mijn gevoel, als jongetje, waren er toen alleen oude en hele oude mensen, allemaal familie uiteraard, waarvan ik echter de meesten niet kende. Hoofdzakelijk ooms en tantes en nog wat neven en nichten en verder verwijderde familieleden; slechts mijn oom Carl en tante Too (Teau Boissevain) uit Hilversum kende ik, want die woonden in de buurt en zagen we wel eens vaker.

Een paar jaar later ben ik samen met mijn oudere broer nog eens op De Hoorneboeg bij oudtante Lies op bezoek geweest, maar toen was onze inmiddels 90-jarige oudtante al gedeeltelijk blind. In mijn herinnering was ze klein en had zwarte kleren aan met kanten randjes en een kanten hoofdstukje op, maar die kleding had ze waarschijnlijk altijd aan, en ze zat in het donker een grote stoel. Achter haar stond een hele grote Clivia kamerplant in een zinken bak op een fraaie mahoniehouten pedestaal die als een halve bol de plant droeg. Met de bijna een meter lange donkergroene bladeren en een grote roodoranje bloem in het midden, zo te zien ook al minstens 100 jaar oud; alsof ze onder een palmboom zat. Lezen kon ze niet meer, radioluisteren wel, en dat deed ze heel veel. Zo had ze een abonnement op een gesproken boekservice, dat elk boek op een paar cassettebandjes aanleverde; elke week een ander boek. Mijn broer, met wie ik samen op bezoek was, werd hierdoor geïnspireerd en heeft later als vrijwilliger daarna gedurende tientallen jaren ook luisterboeken ingesproken.

Die grote donkere Clivia met lange dikke donkergroene bladeren vond ik erg bijzonder, vooral omdat ik daar lang naar heb gekeken, omdat ik het gesprek tussen mijn broer en oudtante Lies nauwelijks kon volgen. Het ging over filosofie en religie en Christian Science⁷ en homeopathie of iets in die richting. Ze was wel erg helder, verbaal sterk en bleek van alle moderne denkbeelden op de hoogte. Mijn oudtante was namelijk behalve lid van de Remonstrantse Gemeente⁸ ook een verstokte Christian Science gelovige en moest niets hebben van medicijnen. Mijn broer vond echter dat homeopathie in principe wel relevant is, omdat vroeger bijna alle medicijnen een plantaardige oorsprong hebben, maar de huidige Nederlandse toepassing niet wetenschappelijk is en dicht tegen kwakzalverij aanhangt, of gewoon kwakzalverij is met een 1000-voudige verdunningen van 'iets'. Volgens zeggen had ze met haar 90-jaren nog nooit een dokter gezien; althans dat was het verhaal. Omdat ze bijna blind was, mocht er in het grote oude huis niets verplaatst worden, zodat ze precies wist waar wat stond. Het bijzettafeltje met de tafelbel voor de bediende, de radio, de eettafel en haar stoel. Ze leefde eigenlijk maar in slechts een van de grote kamers beneden, en haar slaapkamer boven. Met een stevige wandelstok kwam ze van de ene kamer naar de andere, de keuken en naar de lift die eigenlijk in een museum thuishoorde.

De houten lift was waarschijnlijk in het midden van de 18de eeuw in het huis gemaakt en bestond uit een soort kast die met een handtakel vanaf de keuken op de begane grond naar de hoger gelegen etages werd getrokken. Mijn oudtante Lies ging dan in de lift staan en stampte met haar wandelstok op de vloer, waarna er iemand in de keuken de ketting rond begon te trekken, zodat de lift omhoog getakeld werd. Op de eerste etage stopte deze dan en kon mijn oudtante de gang oversteken naar de grote slaapkamer.

⁷ Zie voor uitleg van de gezondheidsleer of principe: https://nl.wikipedia.org/wiki/Christian_Science

⁸ Zie voor details omtrent dit geloof <https://nl.wikipedia.org/wiki/Remonstranten>

Het was eigenlijk meer een soort groot uitgevallen keukenlift waarmee vroeger in kastelen het eten vanuit de klederverdieping naar de bovengelegen eetzaal werd gebracht. In de gang zat op elke etage wel een deur naar de kast-lift, maar omdat zij de enigste was die de lift gebruikte stonden die meestal open. Ook kon de lift nog naar de zolderetage waar vroeger het personeel sliep, maar in de lift zelf kon je deze niet omhoog hijsen, dus het personeel moest de trap nemen.

Mijn oudtante kon het niet met mijn moeder vinden, of andersom, omdat mijn moeder tijdens mijn lagere schooljaren rooms-katholiek is geworden; voor mijn oudtante een stap terug in de ontwikkeling. Ikzelf moest toen van de openbare school naar de rooms-katholieke broederschool veranderen omdat de pastoor of de kapelaan dat had gezegd en omdat daar de catechismus werd onderwezen, en allerlei jaartallen van heiligen of kerkelijke gebeurtenissen. Nou ja, onderwezen is een dik woord want het was meer in je hoofd stampen, naast alle andere wijsheden die op de lagere school wel thuishoren. Dat katholiek worden van mijn moeder was niet goed gevallen bij oudtante Lies met haar remonstrantse broederschap achtergrond⁹. Mijn broer had van de religieuze twist tussen onze moeder en oudtante geen last, reden waarom we een keer bij haar langs zijn geweest om nader kennis te maken. Mijn moeder had nog wel regelmatig contact met haar zuster, mijn tante Too, die vlakbij in Hilversum woonde, en die wekelijks bij mijn oudtante Lies langskwam om boodschappen af te leveren, de financiën te doen en een beetje een oogje in het zeil te houden. Zo hoorde mijn moeder toch regelmatig van de ontwikkelingen op het landgoed.

Het gebouw was echt oud, met hoge tochtige ramen en houten krakende vloeren. Het was in de zomer toen ik daar kwam, maar hoe ze die paar kamers waar gewoond werd in de winter met een houtkachel een beetje warm hielden was een kunst. Ook het ouderwetse gietijzeren keukenfornuis met boiler voor warm water was hout-gestookt. De hele keuken zag er met de betegelde wasbak, het versleten houten aanrecht, de donker vergeelde verf en berookte plafond uit alsof je in een huis van het openluchtmuseum stond; een setje met Zand, Zeep en Soda boven de aanrecht en een handkoffiemolen aan de muur. Er was ook een belbord (*Internet foto*); als je in een kamer aan het belkoord trok flipte er in de keuken een plaatje om en kon het personeel zien in welke kamer gebeld werd. Het modernste apparaat was een grote stokoude koelkast met een soort bol erop, waarvan ik toen niet wist waar die voor diende. Omdat er 's winters weinig op de boerderij te doen is, was het personeel en tuinman ook verantwoordelijk voor de verzameling van brandhout op het landgoed en het stoken van de kachel. In het keukenfornuis werd eens per week brood gebakken, en pas daarna kon je dan misschien een warm bad nemen.

Omdat ze zelf nauwelijks wat kon zien, vond ze het ook niet nodig dat er in de twee kamers waar zij verbleef lampen waren. Het resultaat was dan ook dat er in de keuken slechts een enkel peertje in het midden aan het plafond hing, waar de huishoudster het dan maar mee moest doen. Uiteraard had ze sinds haar 65ste jaar een klein staatspensioentje in de vorm van AOW, en ze had wat spaargeld en beleggingen die rente en dividend opleverden, maar alles moest superzuinig. Mijn oom Carl monitorde de belegging, deed de belastingen en dergelijke. Van de boerderij kwamen de aardappelen en groente, eieren en af en toe een kip, terwijl mijn tante Too de belangrijkste boodschappen deed. Die boodschappen gingen dan in een grote provisiekast in de keuken en achter slot en grendel. De grote sleutel had oudtante Lies aan een touwtje bij zich. Wanneer de huishoudster wat nodig had, dan kwam mijn oudtante naar de keuken en haalde dan het benodigde uit de grote inloopkast en deed hem dan daarna weer op slot.

⁹ Ze was een actief lid van de Hilversumse groep en organiseerde voor de oorlog dat groepen fabrieksmeisjes daar op het landgoed een korte vakantie konden vieren.

Ik heb me toen niet verdiept in hoe het huishouden verder werd gerund, maar ik dacht niet dat ze een moderne wasmachine hadden, misschien wel een elektrische strijkbout. Maar alle kleding die mijn oudtante droeg was zwart, en erg slijten deed het niet erg als je hoofdzakelijk in een stoel zit en jezelf een keer per dag naar beneden en naar boven laat takelen. De procedure dat ze alle kasten op slot hield en de sleutels bij zich droeg leek ons niet de fraaiste basis voor een goede vertrouwensrelatie tussen de huiseigenaar en haar personeel, maar zo was die heel vroeger waarschijnlijk begonnen en in de jaren daarna in stand gehouden.

De aanslag?

Mijn tante Too had regelmatig contact met mijn moeder, zij het dan per telefoon, een zwart bakelieten apparaat met een draaischijf dat boven een dressoir aan de muur van de zitkamer hing (*foto*). Op een dag in het voorjaar van 1971 werd mijn moeder door haar zuster Too opgebeld. Wat was het geval? Normaliter ging ze wekelijks langs bij oudtante Lies om er de standaard boodschappen af te leveren en om te kijken wat er nodig was in het huishouden. Vanaf Hilversum was het een paar km over de provinciale weg richting Hollandse Rading, en vandaar een km over een rechte maar smalle verharde weg, eerst door een stukje bos en daarna over de heide, naar de heuvel waar het eenzame landhuis van De Hoorneboeg op stond. Omdat ze zelf een stukje buiten de bebouwde kom van Hilversum woonde had ze een kleine Austin Mini, het eerste model, een beetje laag, waarmee ze zich zelfstandig kon verplaatsen en de boodschappen deed.

In die tijd was er niet veel verkeer op de provinciale weg, en al helemaal geen verkeer op het een km lange landweggetje dat naar de beboste heuvel met het landhuis liep, ook al omdat de heuvel feitelijk privéterrein was, al kon je er wel wandelen en sloot het aan bij het Goois Natuurreservaat. Op het recht-toe-recht-aan een km lange landweggetje kon je dus behoorlijk doorrijden.

De vorige week was de Mini van Too voor service in de garage, en had ze bij uitzondering de Bentley van haar man Carl genomen voor de wekelijkse excursie naar De Hoorneboeg. Nadat ze over de hei was gereden kwam ze in het beboste gedeelte en voelde/hoorde ze tegelijkertijd een flinke klap en schok door de auto gaan. Er lag geen tak of zo op de weg, en ze had geen idee wat die klap veroorzaakt kon hebben. Enigszins ontdaan, beter gezegd geschokt, parkeerde ze naast de entree van het landhuis en controleerde ze de auto of er enige schade was, maar op het eerste gezicht was er niets te zien. Bij nadere inspectie van de voorkant van de Bentley bleek dat er een diepe snee in de bovenkant van de radiator grille zat. Na haar bezoekje en het afleveren van de boodschappen was ze gaan kijken op de plek waar de schok had plaatsgevonden. Na enig zoeken vond ze een 3 of 4 mm dikke staalkabel die kennelijk tussen twee bomen was gespannen en in het midden in tweeën was geknapt. De hoge Bentley had de kabel op de grille doen breken. Wanneer ze daar met de half zo zware Mini had gereden, in plaats van met de dikke zware Bentley met de hoge radiator en motorkap, was wellicht de hele glazen bovenkant van de Mini, met haarzelf in de auto doorgesneden. Ze was kennelijk aan de dood ontsnapt.

Wat te doen? Aangifte bij de politie? En dan? Vingerafdrukken op de staalkabel, voetafdrukken in het bos? Wie wist dat ze daar elke dinsdagochtend in haar Mini langs kwam? Wie had er belang bij om de wekelijkse boodschappen te saboteren? Waren het de mensen van de boerderij op het landgoed of van de huishouding? Was het een kwajongensstreek? Veel vragen, geen antwoorden en duistere gedachten. Uiteindelijk heeft tante Too geen aangifte gedaan; waarom werd niet verteld. Althans ik

heb het nooit gehoord. Maar in het vervolg reed ze wat langzamer en keek ze goed uit of er niet weer een kabel over de weg was gespannen.

Bijna de 100ste verjaardag.

In de zomer van 1971 zou mijn oudtante Lies op 20 juni 100 jaar oud worden. Fragiel en zo goed als blind als ze ondertussen was, was ze niet ziek en kon nog aardig zelfstandig lopen, zij het met behulp van haar wandelstok. In de laatste vijf jaar was er niet veel aan haar situatie veranderd, en ook niet in het huis of op de boerderij. Er was dit jaar geen reünie gepland, omdat ze letterlijk niemand meer kon zien en er niemand meer van haar generatie over was.

Een week voor haar 100ste verjaardag kreeg mijn moeder het bericht van tante Too dat ze overleden was, niet zomaar van ziekte of ouderdom, maar ze was 's morgens in de liftschacht gevallen!! Op de morgen van 11 juni stond de lift niet zoals gewoonlijk op de etage waar ze eruit gestapt was, maar was naar de zolderetage opgetrokken. Gewoontegetrouw, al voor de laatste 10 jaar, stapte ze op gevoel vanuit de slaapkamer en overloop in de openstaande lift, maar op de morgen van 11 juni was de lift er niet, slechts een diep gat en viel zij te pletter op de bodem van de liftschacht.

In de liftschacht gevallen? Dat was wel zo, maar dat was niet zomaar een onschuldig ongelukje; het leek meer opzet. Immers, er was niemand anders die deze eenpersoons lift gebruikte of bediende. Wie had "per ongeluk" die lift 's avonds, nadat oudtante Lies naar haar slaapkamer was gegaan, omhooggetrokken? Wie anders dan de huishoudster bediende die lift? Waarvoor moest die lift op zolder zijn, en hoezo "vergeten" om weer naar beneden te halen?

Onmiddellijk kwam de eerdere poging tot een aanslag met de staalkabel in beeld, die er dat voorjaar op tante Too en haar Mini was gepleegd. Hadden deze twee voorvallen iets met elkaar te maken? Wie heeft er belang bij om een blind oud vrouwtje van 100 jaar in een diep gat te laten vallen? Zelf kon ze de lift niet bedienen, daar had ze trouwens ook de kracht niet voor. Was het een georkestreerde vorm van euthanasie, omdat ze niet langer dan 100 jaar wilde leven? Dan had iemand anders toch die lift moeten optrekken. Wat was de connectie met de eerdere aanslag? Was ze inderdaad geëuthanaseerd (behoorlijk bruuft) of vermoord? Door wie? Is ze vrijwillig in het diepe gat gestapt? Een buitenstaander die een oud landhuis binnen dringt en daar een lift een verdieping hoger gaat optrekken en dan verdwijnt? Opnieuw veel vragen en geen antwoorden.

Uiteraard is er een autopsie geweest, maar die wees slechts uit dat ze inderdaad de val niet had overleefd. De controlerende geneesheer heeft kennelijk geen vragen gesteld hoe dit kon gebeuren en er is ook geen onderzoek gedaan naar de verdere toedracht van dit "ongeval". Vreemd. Ook in deze situatie werd er geen aangifte van verdenking gedaan; er was niets te bewijzen, alleen redeneren en veronderstellen en daar krijg je geen sluitend proces mee; en dan nog..., met welk doel? Er is veel over gesproken, maar uiteindelijk is er geen actie ondernomen.

De notaris werd ingelicht en er werd uitgezocht wie de mogelijke erven waren die een stukje uit de nalatenschap van oudtante Lies zouden krijgen. En toen begon er een heel ander verhaal.

Het legaat.

Mijn moeder was als dochter van de oudere zuster van oudtante Lies, een van de elf (tweede lijn) familie erfgenamen. Omdat enkele van die wettelijke erfgenamen al overleden waren en dus juridisch hesproken hun erfdeel aan hun kinderen hadden doorgegeven, bleken er een 30-tal wettelijke erfgenamen te zijn, en het legaat. Het grote legaat was het land, de heuvel met huis en de boerderij en tuinderij, nu genaamd Stalheim en Schuur, die destijds werden bewoond door leden van het

Remonstrantse Broederschap waar oudtante Lies vóór de tweede wereldoorlog intensieve contacten mee had en sociale activiteiten ontplooidde voor fabrieksmeisjes en achterstandskinderen. Volgens de gegevens was dit legaat al reeds kort na 1945 toegezegd aan de hele Remonstrantse Gemeente, inclusief de bewoners van de boerderij en tuinmanswoning. Wellicht was het legaat al opgesteld na het overlijden van haar jongere broers Jan Hendrik of Pibo Antonius; details ontbreken.

De belangrijkste benefactors van de erfenis waren dus de bewoners van de boerderij. Die kregen dat landgoed bij het overlijden van oudtante Lies gratis. De boer en de familie zouden daarmee de eigenaars worden en hoefden dan ook niet meer de enigste bewoner van het landhuis van voedsel en brandhout te voorzien. Maar hoelang hebben ze hierop gewacht als dat legaat al kort na de tweede wereldoorlog zo was opgesteld? Toen was oudtante Lies immers al 75 jaar oud.

Ze moeten toen gedacht hebben dat het hooguit een jaar of vijf zou duren voordat ze zou overlijden en zij de eigenaars van de boerderij zouden worden. Dat pakte echter anders uit, want ze werd ouder dan 80, en ook ouder dan 85, en na 15 jaar wachten was ze ondertussen 90 jaar oud. Nu ze 100 jaar oud zou worden, heeft de boerenfamilie al 25 jaar op haar dood gewacht en waren ondertussen zelf al jaren met pensioen, of de mensen met wie het legaat was opgesteld waren zelf al overleden. Zoals het met oudtante Lies in 1971 ging, kon ze misschien wel 105 jaar oud worden. En dan zou de Remonstrantse Gemeenschap¹⁰ maar liefst 35 jaar op de uitvoering van hun legaat moeten wachten. Daar had niemand op gerekend. Hadden die soms een hand gehad in de aanslag en de lift opgehesen? Was het een “ongeluk” of een niet opgehelderde moord, een week voor haar 100ste verjaardag?

Archieffoto van het oude huis, in 1986 gesloopt.

Een ander gedeelte van de erfenis betrof de omvangrijke antieke bibliotheek met veel grote oude volumes van broers Hendrik en Pibo, die in de serre van het grote huis stond. Deze werd zonder opgegeven waarde aan de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam geschonken. Bij het toekennen van een taxatiewaarde had de universiteit voor tonnen erfbelasting moeten betalen.

Dan werd er nog een document van lening gevonden, ook al tientallen jaren oud, van een bedrag van 10.000 gulden aan de oudste broer van mijn moeder, oom Menso, ook toen reeds overleden. De familieleden van oom Menso (vrouw en kinderen) waren dus de opvolgende erven. Die hadden de optie om de erfenis te accepteren of af te wijzen. Het zal wel dat ze die optie was verteld, maar ze hebben de erfenis in ieder geval geaccepteerd, dus ook de schuldbekentenis. Als je die 10.000 gulden van de jaren 1950 naar anno 1971 zou vertalen, zouden die dan een waarde hebben gehad van tienduizenden guldens, en er was al die jaren geen rente of aflossing over die schuld betaald. Om in 1971 slechts 10.000 gulden terug te hoeven betalen was dus een schijntje.

De erfenis.

Zoals het vaker gaat met erfenissen waar wat te halen valt ontstond er heibel. Het getouwtrek heb ik in geuren en kleuren uit de eerste hand gehoord, omdat mijn moeder als jurist redelijk onderlegd was in deze en ze bovendien niets uit de erfenis wilde hebben. Mijn broers en zusters, inclusief ikzelf konden dan in theorie het erfdeel van mijn moeder opnemen en de taxatiewaarde verrekenen met het erfdeel van mijn moeder. In theorie, want de helft van onze familie woonde in het buitenland, en er was alleen nog inboedel, een aantal antieke meubels en zo. Vanwege de juridische problemen die

¹⁰ Het heeft twee jaar geduurd voordat de erfenis volledig was afgerond. Na het overlijden van mejuffrouw Pijnappel is het in 1973 officieel in beheer gekomen van het Remonstrantse Broederschap. In 1979 is door de remonstranten een stichting Landgoed De Hoorneboeg opgericht voor exploitatie en beheer.

al meteen ontstonden, werd mijn moeder door haar zusters gevraagd om de onderhandelingen over de erfenis met de overige familie af te ronden. Een familielid was reeds lang geleden naar Australië geëmigreerd. Ze was niet eens wezen kijken op de kijkdag om te weten wat er al zoal in het grote huis was achtergebleven. Dat was ik wel.

In feite was het de derde keer dat ik er was, in de zomervakantie, ongeveer een maand na het overlijden van oudtante Lies. Niet dat ik als derderangs erfgenaam iets uit de inboedel wilde overnemen, maar ik was gewoon nieuwsgierig; misschien stond die grote Clivia er nog steeds, maar die kon ik in mijn flatje in Zeeland toch niet kwijt. Wel was er een opvouwbare wereldbol, meer dan 100 jaar oud, heel mooi, een soort paraplusstelsel; daar hing al een kaartje aan van mijn oom Carl, jammer. Er werden eerder bij de inventarisopname twee kasten gevonden die achter het behang waren weggeplakt, kennelijk ten tijde van de oorlog. In een kast zat een volledige trouwerij uitzet of bruidsschat anno 1890 met een dozijn van elk artikel, variërend van servetten, tafellakens, ondergoed, kussenslopen, boezeroenen, kanten kapjes en dergelijke. Veel daarvan was hand-geborduurd en met kant afgewerkt; museumwaardig. Maar mejuffrouw Elisabeth Antonia Pijnappel was altijd mejuffrouw gebleven en zo was het bruidstextiel in de kast blijven liggen, nu 80 jaar oud.

Een andere kast, die ook achter het behang was geplakt, stond helemaal vol met weckflessen. In het begin van de oorlog hadden ze op de boerderij allerlei groenten en fruit zoals wortelen, erwten, bonen, pruimen en peren ingemaakt. De kast was een geheime voorraad. Uiteraard waren die weckflessen zowat antiek, een groot aantal met fraaie reliëf teksten en wapens, maar of het nog in 1971 te eten was hebben we niet geprobeerd. Er werd door de taxateur geen waarde aan toegekend en ze wisten niet wat er mee te doen, dus heb ik ze leeggegooid en de flessen met de passende glazen deksels mee naar huis genomen, een hele auto vol met kratjes.

Het oude huis, landgoed en boerderij werden getaxeerd voor iets van 6 miljoen gulden. Voor de tientallen familie erven waren slechts de paar resterende financiële beleggingen, het spaargeld en de inboedel van het huis. Daarover moest dan ook nog een flinke erfbelasting betaald worden. Maar zover was het in 1971 nog lang niet. Het begon ermee dat de erven van oom Menso protesteerden tegen de oude schuldbekentenis en eisten dat deze geannuleerd werd. Echter, geen enkel gegeven duidde er op dat oudtante Lies van plan was die schuld bij haar overlijden kwijt te schelden. Uiteindelijk had oom Menso wel die 10.000 gulden gehad, die nu in 1971 ongeveer het viervoudige waard zou zijn. Anders gezegd hoefden de erven slechts een kwart van de oorspronkelijke waarde terug te betalen. Maar ja, dat wilden ze niet.

Bij een nalatenschap worden de te erven goederen door de executeur testamentair in overleg met de notaris getaxeerd op de 'executiewaarde'. Dat is ongeveer de helft van de marktwaarde, gesteld dat je een dergelijk artikel op een veiling of in een winkel zou willen kopen. Als je die gekozen geërfde goederen meteen op de vrije markt zou verkopen, zou je met enig geluk veel meer geld kunnen overhouden dan dat je alleen een financieel erfdeel zou aanvaarden.

De zoon van oom Menso was echter wel op de kijkdag en had onmiddellijk al het zwaar onder-getaxeerde tafelzilver en zilveren kandelaars geclaimd, voor het hele gedeelte van de waarde van het volledige wettelijke erfdeel van zijn overleden vader. Daarnaast hadden de andere kinderen en de vrouw van oom Menso ook artikelen uit de inboedel gekozen. Alles werd door de executeur testamentair geregistreerd en zo konden ze het meteen op diezelfde dag meenemen. Toen uiteindelijk de verrekening gemaakt moest worden, na de verkoop van de paar aandelen, en verrekening van de taxatiekosten en crematie, bleken de kinderen en vrouw van oom

Menso samen veel meer aan waardevolle artikelen hadden gekozen en meegenomen dan het wettelijke erfdeel, en moesten dus een bedrag in de erfenis-pot betalen, en dat wilden ze niet.

Dan zou je zeggen dat ze maar een gedeelte van het tafelzilver terug moest geven, maar dat wilde of kon hij niet, omdat het ondertussen al verkocht was. Bovendien moest die 10.000 gulden nog verrekend worden, en dat wilden ze dus ook niet. Omdat het een en ander toen via de rechter moest verlopen, duurde het bijna twee jaar tot in 1973 voordat de onderhandelingen waren afgerond. De erven moesten toen natuurlijk ook nog de proceskosten betalen, alhoewel mijn moeder het allemaal kennelijk voor niets deed (*foto: twee jaar lang procederen*).

Dat was het einde van de nalatenschap van oudtante Lies, op een week na 100 jaar geworden. Niemand die heeft uitgezocht of het nu wel of niet een "ongeval" met de lift was.

In 1973, na het afronden van de erfenis, werd het beheer van de boerderij officieel door de Remonstrantse Gemeenschap overgenomen. In 1974 werd op initiatief van predikant Jan van Goudoever, samen met Nico Broekhuijsen, De Hoorneboeg-gemeenschap opgestart¹¹. Het leegstaande grote huis op de heuvel bood onderdak aan deze groep, tot de sloop ervan in 1986. Een stichting De Hoorneboeg had het beheer, en er werd een afdeling van de YMCA en een conferentieoord gevestigd. Later zijn verschillende pogingen gedaan om het geheel te verkopen¹².

De boerderij en tuinderij, genaamd Stalheim en Schuur, is ondertussen (2020) voorzien van een vegetarisch restaurant.

Internet foto van de boerderij in 2019.

¹¹ Bron, en zie voor meer informatie: <https://www.dehoorneboeg.nl/geschiedenis/>

¹² Zie verder: https://www.gooieneemlander.nl/cnt/dmf20180926_36324517/trio-stopt-miljoenen-in-de-hoorneboeg?utm_source=google&utm_medium=organic